

ANNEX 1

Competències clau de l'educació infantil

L'etapa d'educació infantil implica l'inici del procés d'adquisició de les competències clau per a l'aprenentatge permanent que apareixen recollides en la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent. En aquest Decret han estat adaptades al context escolar, així com als principis i finalitats del sistema educatiu establerts en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Aquestes competències són les següents:

- _ Competència en comunicació lingüística.
- _ Competència plurilingüe.
- _ Competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria.
- _ Competència digital.
- _ Competència personal, social i d'aprendre a aprendre.
- _ Competència ciutadana.
- _ Competència emprenedora.
- _ Competència en consciència i expressió culturals.

D'acord amb el que s'expressa en la Recomanació, no existeix jerarquia entre les diferents competències i totes es consideren igual d'importantes. Tampoc s'hi estableixen límits diferenciats, sinó que se solapen i entrellacen. Tenen, per tant, caràcter transversal: cap no es correspon directament i unívocament amb una única àrea; i totes s'adquireixen i desenvolupen a partir dels aprenentatges que es produeixen en les diferents àrees. Aquest caràcter transversal de les competències afavoreix l'enfocament globalitzat propi de l'etapa d'educació infantil.

S'espera que l'adquisició d'aquestes competències al llarg de l'escolarització permeti als alumnes preparar-se per afrontar amb èxit els principals reptes del segle XXI: planificar hàbits de vida saludables, protegir el medi ambient, resoldre conflictes de manera pacífica, actuar com a consumidors responsables, usar de manera ètica i eficaç les tecnologies, promoure la igualtat de gènere, gestionar l'ansietat que genera la incertesa, identificar situacions de falta d'equitat i desenvolupar sentiments d'empatia, cooperar i conviure en societats obertes i canviants, apreciar el valor de la diversitat, formar part d'un projecte col·lectiu i adquirir confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament. La resposta a aquests i altres desafiaments —entre els quals existeix una absoluta interdependència— necessita els coneixements, destreses i actituds subjacents a les competències clau, els quals són tractats de manera global des de totes les àrees que conformen l'etapa.

Per aquesta raó, en l'elaboració dels ensenyaments mínims de l'educació infantil, s'ha adoptat una visió estructural i funcional de les competències clau, en què les tres dimensions que les conformen —la cognitiva o coneixements; la instrumental

o destreses, i l'actitudinal o actituds— s'integren en accions concretes per resoldre de manera eficaç una tasca significativa i contextualitzada orientada al desenvolupament integral dels alumnes, amb la qual cosa es respon a l'objectiu establert per a l'etapa en la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Amb aquest mateix objectiu, entre les competències s'han incorporat destreses essencials com el pensament crític, la resolució de problemes, el treball en equip, les habilitats de comunicació i negociació, les habilitats analítiques, la creativitat i les habilitats interculturals. Aquestes destreses faciliten als infants el descobriment, el coneixement i la comprensió de la seva realitat, que inclou, entre d'altres, l'entorn i els objectes, les organitzacions i les relacions socials, i els diferents llenguatges per comunicar d'una manera respectuosa i creativa les seves idees, intencions o vivències.

El desenvolupament de les competències ve condicionat per les diferents maneres de comprendre la realitat en cada moment d'aquesta etapa que, encara que té caràcter global, s'organitza en dos cicles amb intencionalitat educativa, els elements curriculars de la qual s'adapten a les característiques i particularitats dels alumnes de cada cicle. En el primer cicle, es dona especial rellevància als processos de coneixement i domini del propi cos i d'individualització, a la construcció d'una trama de relacions i interaccions en l'entorn físic i social, i a l'ús dels llenguatges que la fan possible. Tot això, regit pel principi fonamental de respecte als ritmes individuals de cada alumne i a les cures essencials en un entorn afectiu, participatiu i d'igualtat que li proporcioni confiança, benestar i seguretat. En el segon cicle, s'amplien i reforcen els aprenentatges adquirits prèviament i s'intensifica l'adquisició de destreses que contribueixin a «aprendre a ser» i «aprendre a fer», de manera que s'avança en el camí cap al desenvolupament d'un cert grau d'autonomia, responsabilitat i iniciativa en la realització de tasques. En ambdós cicles, el procés de desenvolupament i aprenentatge ve marcat per l'observació, l'escolta activa i l'augment progressiu de l'activitat a través de l'experimentació i del joc.

Les competències clau es reflecteixen tant en els diferents elements curriculars com en els principis pedagògics propis de l'etapa.

El primer d'aquests principis és el foment del desenvolupament integral dels alumnes. Aquesta tasca exigeix conèixer les seves necessitats, interessos i inquietuds, i implica conèixer també els factors i els processos evolutius que configuren les seves possibilitats d'experimentar, de desenvolupar-se i d'aprendre. De la mateixa manera, donar resposta a aquestes necessitats, interessos i inquietuds, en funció del nivell de maduresa i del moment vital en el qual es troben, permet proporcionar-los les eines que els ajuden a desenvolupar-se amb major autonomia i a afrontar amb responsabilitat els reptes que puguin presentar-se a curt i llarg termini. Per això, s'han de tenir en compte les necessitats i oportunitats individuals de cada infant, així com les del context

familiar i s'han d'establir les mesures ordinàries i extraordinàries que en garanteixin la inclusió educativa.

Un altre dels principis pedagògics consisteix a basar la pràctica educativa en l'experimentació i el joc, així com en experiències d'aprenentatge significatives i emocionalment positives. D'aquesta manera, l'aprenentatge es concep com un procés que realitzen els alumnes de manera activa, que implica la seva actuació sobre la realitat, la seva motivació, l'elaboració d'interpretacions i la comprensió de significats progressivament ajustats als aspectes de l'entorn i de si mateixos que vulguin explorar, descobrir i aprendre. En aquest sentit, i per facilitar la vinculació de les situacions d'aprenentatge amb les necessitats, interessos i inquietuds dels infants, s'espera que aquestes situacions siguin formulades des de la interacció entre alumnes i la persona adulta, tot establint connexions entre el que és nou, el que és sabut, el que és experimentat i el que és viscut. Tractar els aprenentatges de l'etapa des d'aquest enfocament implica dissenyar i desenvolupar situacions d'aprenentatge funcionals, significatives i rellevants, que requereixin la concurrència simultània o successiva dels coneixements, destreses i actituds propis de les àrees que conformen l'educació infantil.

Amb la finalitat d'afavorir la inclusió de tots els alumnes, s'ha de tenir una atenció especial a l'accessibilitat del material manipulable a l'aula. Així mateix, el disseny de les activitats diàries s'ha de tractar des d'un enfocament que prevengui la discriminació. Per assegurar el benestar emocional i fomentar la inclusió social dels alumnes amb discapacitat, s'ha de garantir la interacció amb els altres alumnes en el desenvolupament d'aquestes activitats. De la mateixa manera, s'han de tenir en compte les possibles necessitats específiques dels alumnes amb discapacitat pel que fa a la comunicació i el llenguatge.

A continuació es recullen algunes de les maneres amb les quals es contribueix a l'adquisició de les competències clau des de l'etapa.

Competència en comunicació lingüística

La competència en comunicació lingüística fa referència a la comunicació i el desenvolupament de les capacitats per comprendre i expressar-se en els diferents àmbits i en els diversos contextos comunicatius de la vida quotidiana de l'infant. La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és el vehicle que contribueix al desenvolupament d'aquesta competència, d'acord amb els principis del model lingüístic que s'estableixen en l'article 135 de la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears.

En l'educació infantil, es potencien intercanvis comunicatius respectuosos amb els altres alumnes i amb els adults. Aquests intercanvis es doten d'intencionalitat i continguts progressivament elaborats a partir de coneixements i destreses que es van adquirint i actituds que es van desenvolupant i que, conjuntament, afavoreixen l'aparició d'expressions de complexitat i correcció creixents sobre un

mateix i sobre vivències, emocions i sentiments propis i dels altres. A més, l'oralitat té un paper destacat en aquesta etapa, no només per ser el principal instrument per a la comunicació, l'expressió i la regulació de la conducta, sinó també perquè és el vehicle principal que permet als alumnes gaudir d'un primer acostament a la cultura literària a través de rimes, embarbussaments, endevinalles i contes, que enriqueixen el seu bagatge sociocultural i lingüístic des del respecte a la diversitat. En aquesta etapa educativa, a més de la comunicació lingüística, s'ha d'afavorir que hi hagi maneres de comunicació múltiples i variades mitjançant diferents llenguatges: expressiu, corporal, musical i artístic.

Competència plurilingüe

En aquesta etapa s'inicia el contacte amb llengües i cultures diferents de la familiar, i es fomenten en els alumnes les actituds de respecte i estima per la diversitat lingüística i cultural, així com l'interès per l'enriquiment del seu repertori lingüístic. Es promouen, d'aquesta manera, el diàleg i la convivència democràtica.

Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria

La competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria fa referència a la capacitat de raonament analític que implica abstraccions i pensament logicomatemàtic i deductiu que permeti connectar, representar, comunicar, resoldre problemes, raonar i analitzar millor l'espai i la realitat al llarg de la vida emprant el mètode científic, que desenvolupi la capacitat de fer-se preguntes sobre la realitat i treure'n conclusions. També implica saber-se relacionar amb la tecnologia i emprar-la de manera adequada i quan la situació ho requereix, tot fent-se càrrec dels perills que pot comportar, així com de les oportunitats que ofereix en els diferents contextos al llarg de la vida.

Els infants s'inicien en les destreses lògiques i matemàtiques i fan els primers passos cap al pensament científic a través del joc, la manipulació i la realització d'experiments senzills. El procés d'ensenyament i aprenentatge en l'educació infantil es planteja en un context suggeridor i divertit en el qual s'estimula, des d'un enfocament coeducatiu, la curiositat dels alumnes per entendre allò que configura la seva realitat, sobretot el que està a l'abast de la seva percepció i experiència, respectant els seus ritmes d'aprenentatge. Amb aquesta finalitat, es convida a observar, classificar i quantificar, construir, fer-se preguntes, provar i comprovar, per entendre i explicar alguns fenòmens de l'entorn natural pròxim, iniciar-se en l'estima pel medi ambient i en l'adquisició d'hàbits saludables. Per al desenvolupament d'aquesta competència general, es dona una atenció especial a la iniciació primerenca en habilitats logicomatemàtiques bàsiques, la manipulació d'objectes i la comprovació de fenòmens.

Competència digital

La competència digital fa referència a les potencialitats i riscos que genera el món digital i la necessitat de saber-ne fer un ús responsable i respectuós amb les persones i amb el medi, i vetlar per l'educació integral, sobretot en aquesta etapa.

En l'etapa d'educació infantil, s'inicia el procés d'alfabetització digital, que comporta, entre d'altres, l'accés a la informació, la comunicació i la creació de continguts a través de mitjans digitals, així com l'ús saludable i responsable d'eines digitals. A més, l'ús i la integració d'aquestes eines en les activitats, les experiències i els materials de l'aula pot contribuir a augmentar la motivació, la comprensió i el progrés en l'adquisició d'aprenentatges dels alumnes.

En aquestes edats primerenques, especialment en el primer cicle, s'han d'afavorir les activitats necessàries per a un desenvolupament òptim de l'alumne i l'ús de pantalles i mitjans digitals s'ha de retardar i, en tot cas, introduir-se de manera progressiva en el segon cicle. L'adult és el model dels infants i, com a tal, ha de fer un ús adient d'aquestes eines digitals i mantenir la presència i atenció plena envers els infants. Cal, a més, que l'escola acompanyi les famílies en la construcció d'uns criteris i pautes per a l'ús dels mitjans digitals en l'entorn familiar, vetli pel desenvolupament integral de cada infant i compensi les mancances de cada context.

S'entén que en aquesta etapa l'ús dels dispositius digitals ha de ser sempre compartit entre els infants i els adults que els acompanyen per tal de garantir-ne un ús segur i responsable.

Competència personal, social i d'aprendre a aprendre

Resulta especialment rellevant que els alumnes s'iniciïn en el reconeixement, l'expressió i el control progressiu de les emocions i sentiments propis, i avancin en la identificació de les emocions i sentiments dels altres, així com en el desenvolupament d'actituds de comprensió i empatia. D'altra banda, l'escolarització en aquesta etapa implica també el descobriment d'un entorn diferent al familiar, en el qual s'experimenta la satisfacció d'aprendre en societat, es comparteix l'experiència pròpia amb altres persones i s'hi col·labora de manera constructiva. Amb aquesta finalitat, els alumnes comencen a posar en marxa, de manera cada vegada més eficaç, recursos personals i estratègies que els ajuden a desenvolupar-se en l'entorn social amb progressiva autonomia i a resoldre els conflictes a través del diàleg en un context integrador i de suport.

Competència ciutadana

La competència ciutadana fa referència a la capacitat per viure en una societat cada vegada més diversa i complexa, definida per la superposició i integració de cultures diverses, de formes de pensar diferents i d'opcions personals més lliures,

que mai no s'havien assolit en cap societat anterior. Aquest enriquiment comporta una necessitat més gran de les competències socials i cíviques dels ciutadans per poder conviure en aquest tipus de societat i ser capaç de participar-hi de manera constructiva al llarg de totes les etapes de la vida.

Amb l'objectiu d'establir les bases de l'exercici d'una ciutadania democràtica, s'ofereixen, en aquesta etapa, models positius que afavoreixin l'aprenentatge d'actituds basades en valors de respecte, equitat, igualtat i convivència, per la qual cosa s'ofereixen pautes per a la resolució pacífica i dialogada dels conflictes. Es convida també a la identificació de fets socials relatius a la pròpia identitat i cultura, així com al compromís actiu amb els valors i pràctiques de la sostenibilitat. Amb aquesta finalitat, es promou l'adquisició d'hàbits saludables i sostenibles a partir de rutines que els alumnes van integrant en les seves pràctiques quotidianes. A més, es posen les condicions necessàries per crear comportaments respectuosos amb ells mateixos, amb els altres i amb el medi.

Competència emprenedora

La competència emprenedora fa referència a la capacitat creativa que, lligada amb la iniciativa, permet adaptar-se a cada moment per oferir resposta a les necessitats que es van presentant al llarg de la vida, tot assumint els riscos inherents a la novetat i aprofitant les oportunitats que sorgeixen, en un marc en què l'ètica individual i comuna permeti que els canvis s'esdevinguin en vistes a una millor vida per a tothom.

La creació i la innovació són dos factors clau per al desenvolupament personal, la inclusió social i la ciutadania activa. L'educació infantil és una etapa en què s'estimulen la curiositat, la iniciativa, la imaginació i la disposició a explorar i a crear a través del joc, d'activitats dirigides o lliures, de projectes cooperatius o d'altres propostes d'aprenentatge, la qual cosa suposa una oportunitat per potenciar l'autonomia i materialitzar les idees personals o col·lectives. D'aquesta manera, s'estableixen les bases del pensament estratègic i creatiu i de la resolució de problemes i es fomenta, des de les primeres edats, l'anàlisi crítica i constructiva.

Competència en consciència i expressió culturals

La competència en consciència i expressió culturals fa referència al patrimoni cultural propi i exclusiu dels éssers humans, entenent que la creativitat i l'expressió cultural de les idees, experiències o emocions formen part de la vida de l'ésser humà des dels seus orígens. Encara que aquesta competència es pot adquirir per contacte amb el context propi, cal que des de l'educació formal es treballi per formar persones i ciutadans que puguin comprendre els seus orígens per poder comprendre el seu present i albirar futurs possibles que contribueixin al desenvolupament de cada persona i de la cultura.

Perquè els alumnes construeixin i enriqueixin la seva identitat, es fomenta en aquesta etapa l'expressió creativa d'idees, sentiments i emocions a través de diferents llenguatges i formes artístiques. Així mateix, s'ajuda al desenvolupament de la consciència cultural i del sentit de pertinença a la societat en la qual viuen a través d'un primer acostament a les manifestacions culturals i artístiques pròpies de l'entorn més immediat.

ANNEX 2

Àrees de l'educació infantil

La necessitat de sistematitzar i planificar l'activitat docent aconsella l'organització del currículum de l'etapa en tres àrees corresponents a àmbits propis de l'experiència i del desenvolupament infantil: Creixement en Harmonia; Descobriment i Exploració de l'Entorn, i Comunicació i Representació de la Realitat. Aquestes tres àrees participen en tots els aprenentatges i contribueixen al desenvolupament de totes les competències clau establertes en l'annex 1 d'aquest Decret, així com a l'assoliment dels objectius d'etapa.

En cada àrea, es proposen unes competències específiques comunes per als dos cicles de l'etapa. Per a la formulació d'aquestes competències específiques s'han tingut en compte les competències clau de la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent en la seva vinculació amb els reptes i desafiaments del segle XXI, la qual cosa connecta amb l'enfocament competencial del currículum: la meta no és la simple adquisició de sabers, sinó el desenvolupament integral dels alumnes, que han d'aprendre a mobilitzar l'aprens per solucionar necessitats reals.

Per a cada àrea i cicle s'estableixen també els criteris d'avaluació. Atès el caràcter propi de l'etapa, aquests criteris d'avaluació no tenen valor acreditatiu, però serveixen com a referents per identificar el ritme i les característiques del progrés que es va produint, i proporcionen una valuosa informació per desenvolupar la labor de prevenció, detecció i intervenció, determinant en edats primerenques. Així mateix, en cada àrea s'inclouen els sabers bàsics que els alumnes han d'integrar, aprendre a articular i mobilitzar en finalitzar cada cicle, per poder desplegar les actuacions a les quals refereixen les competències específiques en el grau d'adquisició esperat en els esmentats criteris d'avaluació.

La divisió en àrees no implica que la realitat es presenti a l'aula de manera parcel·lada. Les tres àrees han d'entendre's com a àmbits d'experiència intrínsecament relacionats entre si, la qual cosa requereix un plantejament educatiu que promogui la configuració de situacions d'aprenentatge globals, significatives i estimulants que ajudin a establir relacions entre tots els elements que conformen aquesta realitat, des del respecte a la cultura de la infància. Aquestes situacions han de promoure la interacció entre iguals, perquè, així com el desenvolupament dels alumnes ho permeti, es pugui respondre en equip al repte proposat. Són, per tant, excel·lents oportunitats per desenvolupar una actitud cooperativa i per aprendre a resoldre de manera adequada els possibles conflictes que puguin sorgir. En l'annex 3 es proporcionen suggeriments i orientacions per al disseny d'aquestes situacions d'aprenentatge.

La inclusió a l'aula dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu apropa els alumnes a la diversitat de formes de ser i estar en el món i els ajuda a observar com actuen les persones que han de desenvolupar-se de forma diferent

al que ells consideren habitual. Una aula inclusiva dona cabuda a diferents capacitats, a distintes formes de llenguatge i comunicació, a diverses formes de mobilitat i a múltiples maneres d'apropar-se i comprendre l'entorn. La convivència mútua enriqueix a totes les persones, desenvolupa una societat més justa i tolerant, en què les diferències no s'entenen com un impediment, sinó com a una oportunitat de creixement personal i social per a tota la comunitat educativa.

ÀREA 1. CREIXEMENT EN HARMONIA

L'àrea Creixement en Harmonia se centra en les dimensions personal i social dels alumnes, enteses com a inseparables i complementàries, que es desenvolupen i regulen de manera progressiva, conjunta i harmònica, encara que només adquireix sentit des de la complementarietat amb les altres dues, ja que es produeix en un entorn físic i natural determinat i necessita que s'utilitzin diferents llenguatges i representacions de la realitat.

Des del profund respecte als ritmes i estils de maduració individuals, els processos d'ensenyament i aprenentatge han d'adaptar-se a les característiques personals, necessitats, interessos i estil cognitiu de cada alumne. S'atén, per tant, al desenvolupament físic i motor, a l'adquisició gradual del control de si mateix i al procés gradual de construcció de la pròpia identitat, fruit de les interaccions amb ell mateix, amb l'entorn i amb els altres. En aquest procés, s'anirà avançant des de la dependència total de l'adult cap a una progressiva autonomia, en la mesura en què cada individu va aprenent a integrar i a utilitzar els recursos i estratègies que li faciliten un desenvolupament ajustat i adaptat.

Les competències específiques de l'àrea identifiquen les actuacions que s'espera que els alumnes siguin capaços de desplegar en relació amb el seu propi desenvolupament personal i social al llarg de l'etapa, com a conseqüència de la intervenció educativa. Les tres primeres competències específiques desenvolupen aspectes relacionats amb el seu propi desenvolupament personal: el progressiu control d'ells mateixos, que van adquirint a mesura que construeixen la seva pròpia identitat, comencen a establir relacions afectives amb els altres i van utilitzant els recursos personals per desenvolupar-se en el medi d'una forma cada vegada més ajustada i independent, valorant i confiant en les seves possibilitats i qualitats, i respectant les dels altres. L'última competència específica atén la necessària correlació entre la construcció de la pròpia identitat i les interaccions en l'entorn sociocultural en el qual aquella es produeix, ressaltant la importància de propiciar i afavorir interaccions sanes, sostenibles, eficaces, igualitàries i respectuoses.

Els sabers bàsics de l'àrea es presenten en quatre grans blocs: els dos primers se centren en el desenvolupament de la pròpia identitat, en les seves dimensions física i afectiva; el tercer, en la cura d'un mateix i en la cura de l'entorn; i el quart té a veure amb la interacció amb el medi cívica i social.

En les primeres etapes del desenvolupament, el propi cos és font d'aprenentatges, de relació, d'expressió i base de l'activitat autònoma. L'entorn escolar ha de proporcionar el context adequat i l'acompanyament necessari, sota una mirada atenta, pacient i respectuosa, perquè els alumnes puguin descobrir el plaer que els proporciona l'activitat per iniciativa pròpia, que és una de les seves principals necessitats en relació amb el seu entorn, en un ambient estimulants de seguretat, calma i tranquil·litat. D'aquesta manera, aniran reconeixent el seu cos globalment i parcialment, les possibilitats perceptives i d'acció, expressió i moviment, així com les limitacions, i seran capaços d'identificar les sensacions que experimenten, gaudir amb elles i servir-se de les possibilitats expressives del cos per manifestar-les.

Al llarg de l'etapa, s'evolucionarà des d'una activitat reflexa i involuntària cap a una activitat motora cada vegada més intencional, que es va desenvolupant en paral·lel al control progressiu del seu cos. L'adquisició de destreses, cada vegada més complexes, serà el resultat de respondre a la necessitat d'utilitzar instruments i eines en les activitats quotidianes i en els jocs motors, sensorials, simbòlics i amb regles.

El desenvolupament de la personalitat i l'afectivitat en aquesta etapa es correspon amb la construcció de la pròpia identitat, diferenciada de les altres. La intervenció educativa ha de guiar i fomentar l'assoliment d'una autoimatge ajustada i positiva en tots els aspectes, al marge d'estereotips de gènere.

És l'edat en la qual es produeix el descobriment de la sexualitat i s'inicia la construcció sexual i de gènere. També en aquest aspecte, és el moment d'acompanyar cada alumne en el seu propi desenvolupament personal, respectar la diversitat afectiva-sexual i ajudar-lo a identificar i eliminar tota discriminació, posant especial esment a les discriminacions per raó de sexe. En aquest sentit, és important recordar que la interacció amb la persona adulta orienta i modela en gran manera l'alumne, atès que tendeix a imitar i reproduir les estratègies relacionals de les persones adultes que els envolten; per això és imprescindible identificar i erradicar, si és el cas, els possibles mecanismes de discriminació oculta que puguin persistir en l'entorn escolar.

El desenvolupament de l'afectivitat és especialment rellevant en aquesta etapa, ja que és la base dels aprenentatges i conforma la personalitat infantil. Per això, s'ha de treballar des del primer moment amb el reconeixement, l'expressió i el control progressiu d'emocions i sentiments. L'expressió instintiva de les primeres emocions, associada sobretot a la satisfacció de les necessitats bàsiques, anirà evolucionant cap a formes progressivament complexes i sofisticades, conscients de les normes i valors socials. La interacció amb l'entorn proporciona una informació d'un mateix que contribueix, en gran manera, a la construcció de la pròpia imatge, lligada al seu torn al desenvolupament de sentiments de seguretat, autoconfiança i autoestima.

L'atenció als infants ha de respondre a paràmetres de qualitat afectiva i relacional i contribuir a la presa de consciència de si mateix i de les seves possibilitats. Les necessitats han d'atendre's en un clima acollidor i tranquil, que proporcioni el temps necessari perquè cada moment es visqui com una experiència plaent. Només a partir d'aquesta sensació de benestar i seguretat, la resta de principis aconsegueix un valor significatiu i global. En aquest marc, la vida escolar s'organitza entorn de rutines estables, planificades a partir dels ritmes biològics i vinculades a l'adquisició progressiva d'hàbits saludables d'alimentació, higiene i descans. De manera gradual, s'incrementarà la seva iniciativa per incorporar en les situacions quotidianes els hàbits que contribueixen a la cura del propi cos i dels espais en els quals transcorre la seva vida quotidiana, en paral·lel al desenvolupament de l'autonomia personal i el despertar de la consciència de la relació d'interdependència i ecodependència entre les persones i l'entorn. Així, es produirà el progrés des de la dependència completa cap a una certa autonomia en la satisfacció de les seves necessitats i en l'adquisició d'hàbits sostenibles i socialment responsables.

L'establiment de vincles afectius de qualitat amb les persones significatives que l'envolten potenciarà la interacció i la curiositat infantil per explorar, conèixer i comprendre la realitat. Perquè l'escolarització es converteixi en una primera experiència vital emocionant i satisfactòria, s'ha de produir en un entorn ric, segur i estimulant. Les mares, pares o tutors legals són els primers responsables de la seva salut, benestar i desenvolupament; és imprescindible facilitar-ne la participació en la creació d'un vincle segur a l'entorn educatiu. Aquesta participació pot incloure la seva presència a l'aula, especialment en els períodes d'adaptació.

Amb la incorporació a l'entorn escolar, aniran descobrint la seva pertinença al medi social: s'amplien de manera significativa les relacions interpersonals, es generen nous vincles i es desenvolupen actituds com la confiança, l'empatia i l'afecció segura, que constitueixen la sòlida base per a la seva socialització. L'aula es converteix en una petita comunitat de convivència en la qual es desenvolupen les habilitats socials i cada persona pot expressar les seves necessitats respectant les dels altres, entenent que les pautes elementals de convivència es deriven del respecte mutu, i aprenent a gestionar i resoldre els conflictes de manera dialogada i evitant qualsevol tipus de violència i discriminació.

La diversitat cultural possibilita l'accés dels alumnes als diversos usos i costums socials des d'una perspectiva oberta i integradora que els permeti conèixer les diverses manifestacions culturals presents en la societat i generar així actituds d'acceptació, respecte i estima.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

1. Progressar en el coneixement i control del cos i en l'adquisició de diferents estratègies, adequant les seves accions a la realitat de l'entorn d'una manera segura, per construir una autoimatge ajustada i positiva

El coneixement, valoració i control que els infants van adquirint de si mateixos i de l'ús dels recursos del propi cos, al costat de la utilització dels sentits per desenvolupar-se en el medi de forma cada vegada més ajustada i independent, són aspectes fonamentals que van conformant la seva autonomia i la seva autodeterminació.

Reconèixer-se com a persones diferenciades de les altres, elaborar la noció del «jo» i formar-se una autoimatge positiva són processos rellevants que requereixen la presa de consciència sobre les possibilitats d'un mateix, a partir de la identificació de les qualitats personals i de les diferències respecte a les altres persones, des de l'acceptació i el respecte. Aquests processos es produeixen a partir de les interaccions espontànies amb el medi, de les sensacions que experimenten i de l'exploració de si mateixos, dels objectes i de l'entorn.

A través del joc viuen experiències que contribueixen al seu desenvolupament harmònic i integral, i demostren un control i autonomia creixents del seu cos i també major independència respecte a les persones adultes. Experimentar les possibilitats motrius i sensibles del propi cos servirà per avançar en el control dinàmic en desplaçaments i moviments, superar reptes i elaborar un esquema corporal cada vegada més ajustat. També servirà per desenvolupar destreses necessàries en l'exploració, manipulació i ús de materials comuns.

2. Reconèixer, manifestar i regular progressivament les emocions, expressant necessitats i sentiments per aconseguir benestar emocional i seguretat afectiva

Conèixer i iniciar-se en el maneig de les emocions és una eina fonamental per poder fer front, gradualment, amb seguretat i autonomia, a situacions canviants i incertes presents en la seva vida quotidiana. En la satisfacció de les seves pròpies necessitats i en les situacions de joc és on les emocions estan més vinculades al desenvolupament del jo i al coneixement de les normes i valors socials, ja que, a través de les interaccions amb les altres persones, s'avança en la identificació, comprensió i regulació de les emocions pròpies i en l'apropiació d'informació molt valuosa sobre un mateix. Tot això anirà contribuint de manera decisiva a la interiorització de sentiments de seguretat i de confiança personal, dos aspectes fonamentals per a la construcció de l'autoestima i la formació d'una autoimatge positiva i ajustada, allunyada dels estereotips sexistes. També es desenvolupa la confiança en els altres, la qual cosa incideix en la millora de les relacions socials, de la motivació pròpia respecte a les activitats i jocs, i de la comprensió i expressió del que sent, pensa, prefereix i li interessa.

Establir relacions harmonioses i de qualitat suposa potenciar que cada alumne pugui identificar i superar els seus límits, reforçar les fortaleeses, regular les necessitats personals, valorar els èxits, aprendre dels errors de manera constructiva acceptant positivament les correccions, prendre iniciatives pròpies sobre la seva persona i sobre l'entorn, i establir metes realistes i ambicioses amb creativitat i responsabilitat, sentint-se reconegut dins del grup.

3. Adoptar models, normes i hàbits, desenvolupant la confiança en les possibilitats i sentiments d'assoliment, per promoure un estil de vida saludable i eco socialment responsable

L'adquisició d'hàbits saludables i sostenibles i la seva progressiva integració en la vida quotidiana contribueix a la cura del propi cos, així com a l'assoliment d'una creixent autonomia. En aquest procés resulta imprescindible que coneguin i reflexionin sobre les normes que contribueixen a crear tendències d'actuació respectuoses amb ells mateixos, amb els altres i amb el medi, des d'una perspectiva interdependent i ecològicament responsable. S'espera també que es produeixi un inici en la reflexió sobre el consum responsable de béns i recursos, i es promou l'activitat física com a conducta saludable.

Tot això es transfereix a l'aula a través de la realització de rutines enteses com a pràctiques seqüenciades que es repeteixen de manera estable i intencional per afavorir la regulació dels ritmes biològics i l'ajust als temps personals. Per això, cal trobar moments d'atenció personal, a través d'un tracte individualitzat a cada alumne, especialment en allò que fa referència a la satisfacció de les seves necessitats, a partir del seu ritme biològic i procurant-ne el benestar i confortabilitat. Tot això contribueix al desenvolupament d'una percepció més ajustada de si mateix i al sentiment d'assoliment derivat de la percepció de la progressiva competència adquirida en les activitats relacionades amb l'alimentació, la higiene, el vestir o el descans.

Finalment, s'han d'estimular iniciatives relatives a la importància de tenir cura d'un mateix i de l'altre i de prevenir els riscos i evitar els accidents.

4. Establir interaccions socials en condicions d'igualtat, valorant la importància de l'amistat, el respecte i l'empatia, per construir la seva pròpia identitat basada en valors democràtics i de respecte als drets humans

La construcció de la identitat és un dels resultats del conjunt d'interaccions amb l'entorn social pròxim. En aquest procés de reformulació dels recursos cognitius i afectius necessari per establir noves relacions amb els altres i amb el món, cal proporcionar-los sentiments de seguretat i confiança mitjançant la creació de vincles d'afecció sans i estables que facin que se sentin respectats, volguts i valorats, i adoptin de manera natural els models socials adequats en un entorn de cooperació, respecte i empatia.

En les primeres etapes, l'infant comença a percebre's com a diferent als altres; és capaç de percebre les expressions emocionals de les altres persones, però encara no pot adoptar el seu punt de vista. Mitjançant les diferents interaccions i la mediació de les persones adultes, anirà assimilant de manera natural i progressiva models adequats de relació social, basats en el respecte, l'empatia, la promoció de la igualtat entre homes i dones i el respecte als drets humans.

El reconeixement i estima cap a la pluralitat sociocultural de l'aula s'ha de fomentar mitjançant activitats i jocs que posin en valor els diferents costums i tradicions i afavoreixin la comunicació assertiva de les necessitats pròpies i l'escolta activa de les dels altres en processos educatius i cooperatius. En aquesta línia, la interacció amb altres alumnes amb necessitats sensorials, físiques o cognitives afavorirà el desenvolupament d'una perspectiva que els permeti entendre que la inclusió és enriquidora. D'aquesta manera, els alumnes van integrant eines per oferir i demanar ajuda i resoldre conflictes de manera dialogada, amb la finalitat d'aconseguir una meta comuna. Tot això reforça el sentit de pertinença a un grup social, contribueix a aprendre a viure en harmonia amb les altres persones i afavoreix el treball en equip.

PRIMER CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

- 1.1. Adequar les accions i reaccions a cada situació, en una interacció lúdica i espontània amb l'entorn, explorant les possibilitats motores i perceptives i progressant en precisió, seguretat, coordinació i intencionalitat.
- 1.2. Mostrar acceptació i respecte pel propi cos i el dels altres, avançant progressivament en el coneixement d'aquest.
- 1.3. Manifestar aptitud emocional i sentiments de seguretat i afecte en la realització de cada acció.
- 1.4. Adquirir nocions temporals bàsiques per ubicar-se en el temps a través de les activitats i rutines de la vida quotidiana, i amb altres esdeveniments.

Competència específica 2

- 2.1. Expressar emocions i sentiments, i desenvolupar de manera progressiva la consciència emocional i estratègies de regulació emocional.
- 2.2. Relacionar-se amb les altres persones, i acceptar i mostrar afecte de manera lliure, segura, respectuosa i allunyada d'estereotips.

2.3. Afrontar petites adversitats, manifestant actituds de superació, i sol·licitant i prestant ajuda.

Competència específica 3

3.1. Incorporar estratègies i hàbits relacionats amb la cura de l'entorn i la cura personal, tot manifestant satisfacció pels beneficis que els aporta.

3.2. Reconèixer i anticipar la successió temporal d'activitats, ritmes biològics i pautes socioculturals que estructurin la dinàmica quotidiana, associant-la a elements, procediments i actituds concretes.

Competència específica 4

4.1. Establir vincles i relacions afectives saludables, demostrant actituds d'afecte i empatia cap a les altres persones, tot respectant els distints ritmes individuals.

4.2. Reproduir conductes i situacions prèviament observades en l'entorn pròxim, basades en el respecte, l'empatia, la igualtat de gènere, el tracte no discriminatori a les persones amb discapacitat i el respecte als drets humans, a través del joc d'imitació.

4.3. Iniciar-se en la resolució de conflictes amb els seus iguals amb la mediació de la persona adulta, i experimentar els beneficis d'arribar a acords.

Sabers bàsics

A. El cos i el control progressiu d'aquest

- Descobriment i reconeixement de la pròpia imatge i la de les persones de l'entorn. Identificació i respecte de les diferències.
- Curiositat i interès per l'exploració sensitiva i motora. Integració sensorial del món a través de les capacitats perceptives i motrius.
- Exploració i experiències actives. El moviment lliure com a font d'aprenentatge i desenvolupament.
- El contacte amb les altres persones i amb els objectes. Iniciativa i curiositat per aprendre noves habilitats.
- Experimentació manipulativa i domini progressiu de coordinació visual i motora en el contacte amb objectes i materials.
- Adaptació i progressiu control del moviment i de la postura a les diferents situacions de la vida quotidiana.
- Estratègies per identificar, resoldre i evitar situacions de risc o perill.
- El joc com a activitat pròpia per al benestar i gaudi. Joc exploratori, sensorial i motor.

B. Desenvolupament i equilibri afectiu

- Identificació i adequació d'estats emocionals a les diferents situacions: temps d'espera, petites frustracions associades a la satisfacció de necessitats bàsiques i cures.
- Identificació progressiva de les causes i les conseqüències de les emocions bàsiques.
- Acceptació i control progressiu de les emocions i manifestacions pròpies més cridaneres.
- Aproximació a estratègies per aconseguir seguretat afectiva: cerca d'ajuda, demanda de contacte afectiu.

C. Hàbits de vida saludable per a la cura d'un mateix i la cura de l'entorn

- Adaptació progressiva dels ritmes biològics propis a les rutines i ritmes de grup.
- Cures i necessitats bàsiques higièniques, corporals, afectives i emocionals.
- Rutines relacionades amb l'autonomia i la responsabilitat individual: anticipació d'accions; normes socials associades a la vida quotidiana en els moments d'alimentació, de descans, d'higiene, de desplaçaments, etc.
- Hàbits sostenibles i socialment responsables relacionats amb l'alimentació, la higiene i la neteja personal, el descans o la cura dels espais.
- Accions que afavoreixen la salut i generen benestar. Interès per oferir un aspecte saludable i endreçat. Activitat física estructurada.

D. Interacció socioemocional en l'entorn. La vida al costat dels altres

- La diversitat familiar.
- La transició del grup familiar al grup social de l'escola.
- Els primers vincles afectius. Obertura i interès cap a altres persones. Sentiments de pertinença i vinculació afectiva amb les persones de referència.
- L'aula i el centre com a grups socials de pertinença.
- Relacions afectuoses i respectuoses.
- Aproximació a la diversitat derivada de distintes formes de discapacitat i les seves limitacions en la vida quotidiana.
- Hàbits i regulació del comportament en funció de les necessitats dels altres: escolta, espera, cura i ajuda.
- Estratègies elementals per a la gestió de conflictes.
- Desenvolupament d'actituds d'espera i de participació activa. Acceptació de petites responsabilitats en activitats i jocs.
- Celebracions, costums i tradicions culturals pròpies del territori i presents en l'entorn més proper.

SEGON CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

- 1.1. Progressar en el coneixement del seu cos ajustant accions i reaccions i desenvolupant l'equilibri, la percepció sensorial i la coordinació en el moviment.
- 1.2. Manifestar sentiments de seguretat personal en la participació en jocs i en les diverses situacions de la vida quotidiana, confiant en les pròpies possibilitats i mostrant iniciativa.
- 1.3. Manejar diferents objectes i eines en situacions de joc i en la realització de tasques quotidianes, mostrant un control progressiu i de coordinació en la motricitat fina.
- 1.4. Participar en contextos de joc dirigit i espontani ajustant-se a les seves possibilitats personals.

Competència específica 2

- 2.1. Identificar i expressar les necessitats i sentiments, i ajustar progressivament el control de les seves emocions.
- 2.2. Oferir i demanar ajuda en situacions quotidianes, i valorar els beneficis de la cooperació i l'ajuda entre iguals.
- 2.3. Expressar inquietuds, gustos i preferències, i mostrar satisfacció i seguretat sobre els assoliments aconseguits.

Competència específica 3

- 3.1. Realitzar activitats relacionades amb la cura personal i la cura de l'entorn amb actitud de respecte, mostrant autoconfiança i iniciativa.
- 3.2. Respectar la seqüència temporal associada als esdeveniments i activitats quotidianes, adaptant-se a les rutines establertes per al grup i desenvolupant comportaments respectuosos cap a les altres persones.

Competència específica 4

- 4.1. Participar amb iniciativa en jocs i activitats col·lectives relacionant-se amb altres persones amb actituds d'afecte i empatia, tot respectant els distints ritmes individuals i evitant tot tipus de discriminació.
- 4.2. Reproduir conductes, accions o situacions a través del joc simbòlic en interacció amb els seus iguals, identificant i rebutjant tot tipus d'estereotips.

4.3. Participar activament en activitats relacionades amb la reflexió sobre les normes socials que regulen la convivència i promouen valors com el respecte a la diversitat, el tracte no discriminatori cap a les persones amb discapacitat i la igualtat de gènere.

4.4. Desenvolupar destreses i habilitats per a la gestió de conflictes de manera positiva, i proposar alternatives creatives i tenint en compte el criteri d'altres persones.

4.5. Participar, des d'una actitud de respecte, en activitats relacionades amb costums i tradicions ètniques i culturals presents en el seu entorn, mostrant interès per conèixer-les.

Sabers bàsics

A. El cos i el seu control progressiu

- Imatge global i segmentària del cos: característiques individuals i percepció dels canvis físics.
- Autoimatge positiva i ajustada davant els altres.
- Identificació i respecte de les diferències.
- Els sentits i les seves funcions. El cos i l'entorn.
- El moviment: control progressiu de la coordinació, to, equilibri i desplaçaments.
- Implicacions de la discapacitat sensorial o física en la vida quotidiana.
- Domini actiu del to i la postura a les característiques dels objectes, accions i situacions.
- El joc com a activitat plaent i font d'aprenentatge. Normes de joc.
- Progressiva autonomia en la realització de tasques.

B. Desenvolupament i equilibri afectiu

- Eines per a la identificació, expressió, acceptació, regulació i control progressiu de les pròpies emocions, sentiments, vivències, preferències i interessos.
- Estratègies d'ajuda i col·laboració en contextos de joc i rutines.
- Estratègies per desenvolupar la seguretat en si mateix, el reconeixement de les possibilitats pròpies i l'assertivitat respectuosa cap als altres.
- Acceptació constructiva d'errors i correccions: manifestacions de superació i assoliment.
- Valoració del treball fet: desenvolupament inicial d'hàbits i actituds d'esforç, constància, organització, atenció i iniciativa.

C. Hàbits de vida saludable per a la cura personal i la cura de l'entorn

- Necessitats bàsiques: manifestació, regulació i control en relació amb el benestar personal.
- Hàbits i pràctiques sostenibles i socialment responsables relacionades amb l'alimentació, la higiene, el descans, la cura personal i la cura de l'entorn.
- Activitat física estructurada amb diferents graus d'intensitat.
- Rutines: planificació seqüenciada de les accions per resoldre una tasca; normes de comportament social en el menjar, el descans, la higiene i els desplaçaments, etc.
- Identificació de situacions perilloses i prevenció d'accidents.

D. Interacció socioemocional en l'entorn. La vida al costat dels altres

- La diversitat familiar.
- La família i la incorporació a l'escola.
- Habilitats socials, afectives i de convivència: comunicació de sentiments i emocions i pautes bàsiques de convivència, que incloguin el respecte a la igualtat de gènere i el rebuig a qualsevol tipus de discriminació.
- Estratègies d'autoregulació de la conducta. Empatia i respecte.
- Resolució de conflictes sorgits en interaccions amb els altres.
- L'amistat com a element protector, de prevenció de la violència i de desenvolupament de la cultura de la pau.
- Fórmules de cortesia i interacció social positiva. Actitud de cura, d'ajuda i de col·laboració.
- La resposta empàtica a la diversitat deguda a les distintes formes de discapacitat i a les seves implicacions en la vida quotidiana.
- Joc simbòlic. Observació, imitació i representació de persones, personatges i situacions. Estereotips i prejudicis.
- Altres grups socials de pertinença: característiques, funcions i serveis.
- Poblacions i activitats de l'entorn.
- Celebracions, costums i tradicions. Eines per a l'estima dels senyals d'identitat cultural presents en el seu entorn.

ÀREA 2. DESCOBRIMENT I EXPLORACIÓ DE L'ENTORN

En aquesta àrea es pretén afavorir el procés de descobriment, observació i exploració dels elements físics i naturals de l'entorn, concebant-lo com un element provocador d'emocions i sorpreses, i tractant que, juntament amb el seu progressiu coneixement, els alumnes vagin adoptant i desenvolupant actituds de respecte i valoració sobre la necessitat de cuidar-lo i protegir-lo.

L'àrea adquireix sentit des de la complementarietat amb les altres dues, i així hauran d'interpretar-se en les propostes didàctiques: des de la globalitat de l'acció i dels aprenentatges.

Les competències específiques de l'àrea s'orienten, per tant, al desenvolupament del pensament i de les estratègies cognitives a través del procés de descobriment

de l'entorn físic i natural. Amb això es reforça la seva disposició per explorar, es potencia una actitud progressivament qüestionadora i s'anima a proposar solucions diversificades. Es pretén, en conclusió, potenciar la curiositat infantil cap a l'entorn, així com estimular una disposició activa cap al seu coneixement, propiciant a més l'evolució des del pla individual cap al col·lectiu: d'una banda, s'avançarà, a través d'un enfocament coeducatiu, des de la satisfacció dels interessos personals a la presa en consideració dels interessos del grup; per una altra, des de l'aprenentatge individual al cooperatiu.

L'àrea s'organitza entorn de tres competències específiques. La primera s'orienta al desenvolupament de destreses que ajuden a identificar i establir relacions lògiques entre els diferents elements que formen part de l'entorn; la segona se centra en el foment d'una actitud crítica i creativa per identificar els reptes i proposar possibles solucions; i la tercera suposa l'acostament respectuós cap al món natural, terrestre i marí, per despertar la consciència de la necessitat del seu ús sostenible, cura i conservació.

Es concep, doncs, el medi físic i natural, terrestre i marí, com la realitat en la qual s'aprèn i sobre la qual s'aprèn. Per tant, els sabers bàsics s'estableixen en funció de l'exploració qüestionadora i creativa dels elements que formen part de l'entorn a través de la interacció corporal amb aquest, les destreses i processos lligats a diferents formes de coneixement i experimentació, així com de les actituds de respecte i valoració que en tot cas han d'acompanyar-los.

Des d'edats molt primerenques, els infants exploren sobre el comportament i algunes de les característiques i propietats dels objectes i matèries presents en l'entorn. Una vegada incorporats al centre educatiu, s'afavorirà aquest desig d'actuar per conèixer i comprendre l'entorn. Primer, a través dels actes i de la manipulació dels objectes a l'abast, van prenent consciència de les sensacions que produeixen i comencen a constatar algunes de les conseqüències de les seves actuacions sobre ells; es manifesta llavors la intencionalitat, mitjançant la repetició de gestos i accions per comprovar-ne la relació amb l'efecte provocat. Més endavant, quan s'amplia i diversifica l'espai sobre el qual poden actuar com a conseqüència de la seva major capacitat de desplaçament, els processos d'experimentació es van enriquint, ja que disposen de més oportunitats per exercir accions cada vegada més variades i complexes.

Com a resultat de l'exploració i experimentació sobre objectes i materials, i a partir de la discriminació d'algunes de les seves qualitats i atributs, els infants poden proposar agrupacions o col·leccions segons un criteri triat. També estableixen relacions entre alguns dels atributs dels objectes i matèries i el seu comportament físic quan s'intervé sobre aquestes, i estableixen correlacions, al seu torn, entre aquestes intervencions i els efectes que produeixen. Això comporta el desenvolupament d'estratègies com l'anticipació i la previsió, la formulació d'hipòtesis i l'observació de fenòmens per constatar si es compleix allò que s'espera, i la discriminació entre les característiques permanents i les

variables. En definitiva, es produeix un acostament intuïtiu a nocions i conceptes bàsics pertanyents al medi físic, terrestre i marí, sempre contrastats amb la realitat, que comencen a assentar les bases del pensament científic.

El medi natural, terrestre i marí, i els éssers i elements que l'integren han estat sempre objecte preferent de la curiositat i interès infantil. Gràcies a la reflexió sobre les experiències i relacions amb els elements de la naturalesa, aniran progressant cap a l'observació i comprensió de les manifestacions i conseqüències d'alguns fenòmens naturals, aniran acostant-se gradualment al coneixement i valoració dels éssers vius, d'algunes de les seves característiques i de les relacions que s'estableixen entre ells i amb els éssers humans. Cobra especial rellevància el foment de la valoració i l'estima cap a la diversitat i la riquesa del medi natural, terrestre i marí, a partir del descobriment que les persones formem part també d'aquest medi i de la vinculació afectiva a aquest, dos factors bàsics per iniciar des de l'escola actituds de respecte i cura cap al medi ambient, als animals i a les plantes i d'adquisició d'hàbits ecològics, saludables i sostenibles.

Els alumnes, encoratjats per l'interès i l'emoció, participaran amb iniciativa pròpia en situacions d'aprenentatge en les quals interaccionaran amb objectes, espais i materials. Manipulant, observant, indagant, provant, identificant, relacionant, analitzant, comprovant, raonant... descobriran les qualitats i atributs dels elements de l'entorn més pròxim. Així mateix, experimentaran i desplegaran progressivament destreses senzilles pròpies del mètode científic i del pensament computacional i de disseny. A més, utilitzaran els diferents llenguatges i formes d'expressió per acompanyar les seves accions, autoregular-se, compartir la seva sorpresa i la seva emoció davant una troballa, formular idees o preguntes i contar o representar les seves interpretacions o conclusions. Tot això en un context suggeridor i divertit que estimularà, sense forçar-la, la curiositat per entendre el que els envolta i els animarà a plantejar solucions creatives i originals per respondre als reptes que es plantegen.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

1. Identificar les característiques de materials, objectes i col·leccions i establir relacions entre ells, mitjançant l'exploració, la manipulació sensorial i el maneig d'eines senzilles per descobrir i crear una idea cada vegada més complexa del món desenvolupant les destreses logicomatemàtiques

En aquesta etapa, la curiositat dels infants per descobrir el món que els envolta fa de l'exploració, a través de la manipulació sensorial, l'instrument perfecte per identificar les característiques dels materials i objectes de l'entorn més pròxim i per establir relacions entre ells. La finalitat d'aquest joc exploratori en edats molt primerenques és gaudir de les sensacions físiques que produeix. No obstant això, a mesura que l'infant es desenvolupa, la demanda exploratòria s'amplia: al propòsit d'obtenir plaer per sentir i tocar, s'afegeix progressivament l'interès per

indagar sobre les diferents característiques dels objectes. Al moviment ampli i global se suma la capacitat per exercir accions més específiques i minucioses sobre ells. Tot això els proporciona cada vegada més informació sobre les seves qualitats.

La persona adulta ha de proposar reptes que cal resoldre, contextualitzats en situacions d'aprenentatge i experiències significatives, per a la qual cosa ha de triar el material i el tipus d'activitat que respongui a la intencionalitat que es pretengui aconseguir i tenir en compte que ha de partir dels interessos i les inquietuds individuals i grupals, i que la interacció amb els altres hi ha de jugar un paper de primer ordre. Així, els alumnes continuen establint relacions entre els seus aprenentatges, la qual cosa els permetrà desenvolupar progressivament les seves habilitats logicomatemàtiques de mesura, relació, classificació, ordenació i quantificació; primer, lligades als seus interessos particulars i, progressivament, formant part de situacions d'aprenentatge que atenen també els interessos grupals i col·lectius.

2. Desenvolupar, de manera progressiva, els procediments del mètode científic i les destreses del pensament computacional, a través de processos d'observació i manipulació d'objectes, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa a les situacions i reptes que es plantegen

Establir les bases del pensament científic, la iniciativa investigadora i la curiositat pel coneixement és inherent al desenvolupament de l'etapa d'educació infantil. Al llarg de l'etapa, els alumnes hauran de trobar solucions o alternatives originals i creatives a diferents qüestions, reptes o situacions. Ho faran mitjançant l'aplicació de processos inicialment senzills i manipulatius, que progressivament guanyaran en complexitat i requeriran major capacitat d'abstracció. Aquests processos són propis tant de les destreses de pensament computacional i de disseny com del mètode científic, i s'aplicaran descomponent una tasca en altres de més simples, formulant i comprovant hipòtesis, explorant i investigant, relacionant coneixements i plantejant idees o solucions originals.

3. Reconèixer elements i fenòmens de la naturalesa, i mostrar interès pels hàbits que hi incideixen sobre ella, per apreciar la importància de l'ús sostenible de recursos, la cura i la conservació de l'entorn en la vida de les persones

L'entorn pròxim és el primer context amb el qual es relacionen els infants des del naixement. Els diferents elements i fenòmens naturals que s'hi desenvolupen n'atrauran l'atenció i suposaran una oportunitat ideal per encoratjar-ne la curiositat a mesura que els van descobrint. L'actitud amb la qual es relacionin amb el medi físic i natural, terrestre i marí, condicionarà de forma significativa les seves experiències i aprenentatges. Així, des del primer moment, ha de propiciar-

se un acostament al medi natural i als éssers vius i inerts que en formen part amb tota la cura i respecte que la seva edat i aptituds permetin.

Aquest procés de descobriment i coneixement progressiu de l'entorn haurà d'orientar-se cap al desenvolupament d'una incipient consciència de conservació perquè, des d'aquestes primeres edats, es compregui la implicació i responsabilitat de tots en el respecte i la cura del medi. Al llarg de l'etapa, aniran adoptant i incorporant en les seves rutines diària hàbits per al desenvolupament sostenible, com el consum responsable o la cura i la protecció de la naturalesa i dels animals que l'habiten. Això contribuirà al fet que, de manera gradual, aprenguin a valorar les oportunitats que ofereix el medi ambient, i tot allò que fa possible la vida en el planeta.

PRIMER CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

- 1.1. Explorar i establir relacions entre els objectes a partir de les qualitats o atributs bàsics, i mostrar curiositat i interès.
- 1.2. Emprar els quantificadors bàsics més significatius relacionats amb la seva experiència diària, utilitzant-los en el context del joc i la interacció amb els altres.
- 1.3. Aplicar els seus coneixements sobre les nocions espacials bàsiques per situar-se en els espais, tant en repòs com en moviment, jugant amb el propi cos i amb els objectes.

Competència específica 2

- 2.1. Gestionar les dificultats, reptes i problemes amb interès i iniciativa, dividint-los en seqüències d'activitats més senzilles.
- 2.2. Proposar solucions alternatives a través de diferents estratègies, escoltant i respectant les dels altres.

Competència específica 3

- 3.1. Interessar-se per les activitats en contacte amb la naturalesa i les característiques dels elements naturals de l'entorn, mostrant respecte cap a aquests i cap als animals que l'habiten.
- 3.2. Identificar i anomenar els fenòmens atmosfèrics habituals en l'entorn, i entendre les seves conseqüències en la vida quotidiana.

Sabers bàsics

A. Diàleg corporal amb l'entorn. Exploració creativa d'objectes, materials i espais

- Curiositat i interès per l'exploració de l'entorn i els seus elements.
- Exploració d'objectes i materials a través dels sentits.
- Identificació de les qualitats o atributs dels objectes i materials. Efectes que produeixen diferents accions sobre aquests.
- Relacions d'ordre, correspondència, classificació i comparació.
- Quantificadors bàsics.
- Nocions espacials bàsiques en relació amb el propi cos i els objectes.
- Nocions temporals bàsiques: canvi i permanència, continuïtat; successió i simultaneïtat; passat, present i futur.

B. Experimentació en l'entorn. Curiositat, pensament científic, raonament lògic i creativitat

- Indagació en l'entorn manifestant diverses actituds: interès, curiositat, imaginació, creativitat i sorpresa.
- Procés de construcció de nous coneixements: relacions i connexions entre el que és conegut i el que és nou i entre experiències prèvies i noves. Interaccions de qualitat amb les persones adultes, entre iguals i amb l'entorn.
- Iniciació al mètode científic i model de control de variables. Estratègies i tècniques de recerca: assaig i error, observació, comprovació i realització de preguntes.

C. Indagació en el medi físic i natural, terrestre i marí. Cura, valoració i respecte

- Efectes de les pròpies accions en el medi físic i en el patrimoni natural i cultural.
- Experimentació amb els elements naturals.
- Fenòmens naturals habituals: repercussió en la seva vida quotidiana.
- Respecte pels éssers vius, la naturalesa i els drets dels animals.
- Respecte pel patrimoni cultural present en el medi físic.

SEGON CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Establir diferents relacions entre els objectes a partir de les seves qualitats o atributs, i mostrar curiositat i interès.

1.2. Emprar els quantificadors bàsics més significatius en el context del joc i en la interacció amb els altres.

1.3. Situar-se adequadament en els espais habituals, tant en repòs com en moviment, aplicant els seus coneixements sobre les nocions espacials bàsiques i jugant amb el propi cos i amb objectes.

1.4. Identificar les situacions quotidianes en les quals cal mesurar, utilitzant el cos o altres materials i eines per efectuar les mesures.

1.5. Organitzar la seva activitat, ordenant les seqüències i utilitzant les nocions temporals bàsiques.

Competència específica 2

2.1. Gestionar situacions, dificultats, reptes o problemes planificant seqüències d'activitats, mostrant interès i iniciativa i col·laborant amb els seus iguals.

2.2. Canalitzar progressivament la frustració davant les dificultats o problemes mitjançant l'aplicació de diferents estratègies.

2.3. Plantejar hipòtesi sobre el comportament de certs elements o materials, verificant-les a través de la manipulació i l'actuació sobre aquests.

2.4. Utilitzar diferents estratègies per a la presa de decisions amb progressiva autonomia, afrontant el procés de creació de solucions originals en resposta als reptes que se li plantegin.

2.5. Programar seqüències d'accions o instruccions per a la resolució de tasques analògiques i digitals, i desenvolupar habilitats bàsiques de pensament computacional.

2.6. Participar en projectes utilitzant dinàmiques cooperatives compartint i valorant opinions pròpies i alienes, i expressar conclusions personals a partir d'aquestes.

Competència específica 3

3.1. Mostrar una actitud de respecte, cura i protecció cap al medi natural, terrestre i marí, els animals i les plantes, tot identificant l'impacte positiu o negatiu d'algunes accions humanes.

3.2. Identificar trets comuns i diferents entre éssers vius i inerts.

3.3. Establir relacions entre el medi natural i social a partir de coneixement i observació d'alguns fenòmens naturals i dels elements patrimonials presents en el medi físic.

Sabers bàsics

A. Diàleg corporal amb l'entorn. Exploració creativa d'objectes, materials i espais

- Qualitats o atributs dels objectes i materials. Relacions d'ordre, correspondència, classificació i comparació.
- Quantificadors bàsics contextualitzats.
- Funcionalitat dels nombres en la vida quotidiana.
- Situacions en què es fa necessari mesurar.
- Nocions espacials bàsiques en relació amb el propi cos, els objectes i les accions, tant en repòs com en moviment.
- El temps i la seva organització: dia i nit, estacions, cicles, calendari.

B. Experimentació en l'entorn. Curiositat, pensament científic i creativitat

- Pautes per a la indagació en l'entorn: interès, respecte, curiositat, sorpresa, qüestionament i desitjos de coneixement.
- Estratègies de construcció de nous coneixements: relacions i connexions entre el que ja és conegut i el que és nou, i entre experiències prèvies i noves. Interaccions de qualitat amb les persones adultes, entre iguals i amb l'entorn.
- Mètode científic i model de control de variables. Estratègies i tècniques de recerca: assaig i error, observació, experimentació, formulació i comprovació d'hipòtesis, realització de preguntes, gestió i cerca en diferents fonts d'informació.
- Estratègies de planificació, organització o autoregulació de tasques. Iniciativa en la cerca d'acords o consensos en la presa de decisions.
- Estratègia per proposar solucions: creativitat, diàleg, imaginació i descobriment.
- Processos i resultats. Troballes, verificació i conclusions.

C. Indagació en el medi físic i natural, terrestre i marí. Cura, valoració i respecte

- Elements naturals (aigua, terra, aire). Característiques i comportament (pes, capacitat, volum, mescles o transvasaments).
- Influència de les accions de les persones en el medi físic i en el patrimoni natural i cultural. El canvi climàtic.
- Recursos naturals. Sostenibilitat, energies netes i naturals.
- Fenòmens naturals: identificació i repercussió en la vida de les persones.
- Respecte i protecció del medi natural.
- Empatia, cura i protecció dels animals. Respecte pels seus drets.
- Respecte pel patrimoni cultural present en el medi físic.

ÀREA 3. COMUNICACIÓ I REPRESENTACIÓ DE LA REALITAT

Els diferents llenguatges i formes d'expressió que es recullen en aquesta àrea contribueixen al desenvolupament integral i harmònic dels alumnes, i han de

tractar-se de manera global i integrada amb les altres dues àrees mitjançant el disseny de situacions d'aprenentatge en les quals puguin utilitzar diferents formes de comunicació i representació en contextos significatius i funcionals. Es pretén desenvolupar en els alumnes les capacitats que els permetin comunicar-se a través de diferents llenguatges i formes d'expressió com a mitjà per construir la seva identitat, representar la realitat i relacionar-se amb els altres.

Les competències específiques de l'àrea es relacionen amb l'habilitat de comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera respectuosa, ètica, adequada i creativa. D'una banda, es tracta una perspectiva comunicativa, i per l'altra, es persegueix un enfocament interactiu en un context plurilingüe i intercultural que, tenint la llengua catalana i la cultura pròpia de les Illes Balears com a eixos centrals, valora el reconeixement i el coneixement d'altres realitats lingüístiques i culturals. Les competències específiques entorn de les quals s'organitzen els aprenentatges de l'àrea s'orienten cap a tres aspectes fonamentals de la comunicació: l'expressió, la comprensió i la interacció per visibilitzar les possibilitats comunicatives dels diferents llenguatges i formes d'expressió, encara que es concedeix un caràcter prioritari al procés d'adquisició del llenguatge verbal. D'altra banda, la comunicació permet interpretar i representar el món en el qual vivim. Per això, s'inclou també una competència específica relacionada amb l'acostament a les manifestacions culturals associades als diferents llenguatges que s'integren en l'àrea, com un primer pas cap al reconeixement i valoració de la realitat multicultural i plurilingüe des de la infància.

En l'àrea s'espera desenvolupar les destreses comunicatives, que aniran evolucionant des de les primeres interaccions a través de l'expressió corporal i gestual, lligades bàsicament a la satisfacció de les seves necessitats primàries, fins a l'adquisició dels codis de diferents llengües i llenguatges, per produir, interpretar i comprendre missatges de complexitat creixent, de manera eficaç, personal i creativa.

L'oralitat és l'instrument per excel·lència per a la comunicació, l'expressió de vivències, sentiments, idees o emocions, l'aprenentatge i la regulació de la conducta. Per això, la seva adquisició i desenvolupament ocupa un lloc d'especial rellevància en aquesta etapa. La llengua catalana oral, com a llengua vehicular, s'anirà estimulants a través de la mediació amb la persona adulta, qui proporcionarà models i donarà sentit a les diverses interaccions, i afavorirà l'accés progressiu a formes i usos cada vegada més complexos, inclosos alguns elements de la comunicació no verbal.

Caldrà crear un ambient alfabetitzador ric que compregui tots els llenguatges possibles i que estableixi relacions entre ells. Un context d'interacció amb iguals i persones adultes que exerceixin com a models lectors i escriptors desvetllarà la curiositat i fomentarà l'interès i les ganes d'explorar i descobrir el significat social i cultural del llenguatge escrit. Aquest interès s'incrementarà si es deixen al seu

abast llibres i altres textos d'ús social adequats a la seva edat i interessos. Aquesta primera aproximació s'ha de produir en el quefer quotidià de l'aula, emmarcada en situacions funcionals i significatives per als alumnes, tenint clar que l'adquisició del codi escrit no és un objectiu que s'hagi d'aconseguir en aquesta etapa.

En aquesta etapa educativa s'inicia també l'acostament a la literatura catalana infantil com a font de gaudi i es comença a teixir, des de l'escolta de les primeres cançons de bressol i contes en el context quotidià, un vincle emocional i lúdic amb els textos literaris. És l'etapa de la literatura oral per excel·lència: rimes, embarbussaments, folklore... La creació a l'aula d'un espai càlid i acollidor on situar la biblioteca afavorirà també l'acostament natural a la literatura catalana infantil, per construir significats, despertar la seva imaginació i fantasia, acostar-los a realitats culturals pròpies i alienes, i presentar-los altres mons.

Així mateix, s'ha de posar atenció al desenvolupament d'actituds positives i de respecte tant cap a la llengua catalana, com a llengua pròpia de les Illes Balears, com també cap al repertori lingüístic personal, com al dels altres, despertant la seva sensibilitat i curiositat per conèixer altres llengües i convidant-los a explorar altres llenguatges i formes d'expressió.

Els infants es troben immersos en una societat en la qual la realitat digital afecta la nostra manera de comunicar-nos, obtenir informació, aprendre i relacionar-nos. És, per tant, responsabilitat del centre educatiu establir pautes per al desenvolupament d'hàbits d'ús saludable de les eines i tecnologies digitals, i iniciar-se, així, a partir del segon cicle, un procés d'alfabetització digital des de les primeres etapes educatives.

Els llenguatges artístics, com a sistemes simbòlics, adquireixen particular rellevància en aquesta etapa. Proporcionen una base variada i flexible per expressar-se i relacionar-se amb el món exterior amb major llibertat. La primera infància se sorprèn constantment, perquè res es dona per descomptat. La creativitat, tan present en l'etapa, té a veure amb la curiositat vital. La pràctica educativa ha de consistir en acompanyar-la i proporcionar les eines per consolidar-la.

El llenguatge musical és un mitjà que permet la comunicació amb els altres i possibilita el desenvolupament d'aspectes com l'escolta atenta i activa, la sensibilitat, la improvisació i el gaudi a través de la veu, el propi cos o els jocs motors i sonors. De la mateixa manera, també s'aproximaran al coneixement de diferents manifestacions musicals, la qual cosa anirà despertant la consciència cultural i afavorirà el seu desenvolupament artístic.

Respecte al llenguatge plàstic, en aquesta etapa s'aniran adquirint i desenvolupant de manera progressiva diferents destreses, al mateix temps que s'experimenta amb diferents tècniques i materials per expressar idees, emocions i sentiments. A la vegada, se'ls posarà en contacte amb diferents models

relacionats amb diverses expressions artístiques, per iniciar així el desenvolupament del sentit estètic i artístic.

Finalment, el llenguatge corporal permet el descobriment de noves possibilitats expressives, que es poden utilitzar amb una intenció comunicativa, representativa o estètica.

L'etapa es concep com un continu d'aprenentatge. Des del naixement i al llarg de tota l'etapa, les experiències vitals dels alumnes es van ampliant i diversificant de manera progressiva. Paral·lelament, es despertaran l'interès i la curiositat per descobrir i explorar les possibilitats expressives dels diferents llenguatges i formes d'expressió per comunicar-se de manera cada vegada més eficaç, personal i creativa en els diferents contextos quotidians.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

1. Manifestar interès per interactuar en situacions quotidianes a través de l'exploració i l'ús del seu repertori comunicatiu, per expressar les necessitats i intencions i per respondre a les exigències de l'entorn

El desig o la necessitat d'interactuar amb l'entorn és el motor que possibilita l'evolució de les destreses comunicatives. Per això és imprescindible experimentar el plaer de comunicar-se mitjançant les primeres interaccions lligades a l'emoció, que es produeixen en situacions globals el context de les quals (gestos, silencis...) faciliten la comprensió, l'expressió i la integració dels significats de les paraules abans que l'infant sigui capaç d'usar-les. La persona adulta, com a agent de la vehicularitat de la llengua catalana a l'ensenyament i com a principal interlocutor i model en les fases inicials, es converteix en el facilitador de l'experiència comunicativa de cada infant a partir d'experiències compartides.

Estimular i promoure la intenció comunicativa afavoreix el desplegament de diferents capacitats que li permetran interpretar els missatges dels altres i interactuar amb l'entorn per expressar les seves necessitats, emocions, sentiments o idees en un clima de benestar i seguretat emocional i afectiva.

Participar en situacions de comunicació significatives i funcionals, des del respecte a les diferències individuals, permetrà als alumnes conèixer i integrar progressivament en el seu repertori comunicatiu els diferents llenguatges (verbal, no verbal, plàstic, musical, digital...) i descobrir les possibilitats expressives de cada un d'aquests, per utilitzar de manera ajustada i eficaç el més adequat en funció de la seva intenció comunicativa o de les exigències de l'entorn.

Aquestes interaccions comunicatives fomentaran també l'adquisició progressiva de les convencions socials que regeixen els intercanvis comunicatius, així com la curiositat i motivació cap a l'aprenentatge d'altres llengües, acostant-se progressivament als significats de diferents missatges en contextos de comunicació coneguts.

2. Interpretar i comprendre missatges i representacions basant-se en coneixements i recursos de la seva pròpia experiència per respondre a les demandes de l'entorn i construir nous aprenentatges

La comprensió comporta rebre i processar informació en distints àmbits i formats, expressada a través de missatges variats (orals, escrits, multimodals...), representacions i manifestacions personals, socials, culturals i artístiques pròximes a l'interès o a la necessitat personal.

La comprensió implica interpretar missatges, analitzar-los i donar resposta als estímuls percebuts. Per això, els alumnes d'aquesta etapa aniran adquirint i activant diferents estratègies per desenvolupar la capacitat de realitzar anticipacions, aproximacions i inferències d'una manera cada vegada més personal i creativa. D'aquesta forma, podran comprendre els missatges i les intencions comunicatives d'altres persones i aniran construint nous significats i aprenentatges, progressant des de l'acompanyament i la mediació cap a un determinat grau d'autonomia i coneixement del món.

3. Produir missatges de manera eficaç, personal i creativa utilitzant diferents llenguatges, descobrint els codis de cadascun d'ells i explorant les seves possibilitats expressives per respondre a diferents necessitats comunicatives

En les primeres etapes, la producció i emissió de missatges tenen a veure amb la necessitat de contacte i satisfacció de les necessitats més bàsiques; el llenguatge corporal i gestual és l'essencial en aquest primer acte comunicatiu. El llenguatge oral, gràcies a la interacció amb la persona adulta, es converteix en el vehicle principal d'aprenentatge, regulació de la conducta i expressió de necessitats, idees, emocions, sentiments i vivències. La prosòdia i tots els aspectes no verbals que acompanyen el llenguatge oral cobren ara una importància cabdal.

A mesura que s'avança en l'etapa, la producció de missatges permet també representar aspectes de la realitat viscuda o imaginada d'una forma cada vegada més personal i ajustada als diferents contextos i situacions comunicatives, a través de l'ús de diferents llenguatges. Els alumnes utilitzaran diferents formes d'expressió d'una manera lliure i creativa a partir del seu coneixement i interpretació de la realitat i la conceptualització i el domini dels sistemes de simbolització (verbals, no verbals, plàstics, musicals, digitals...) i tècniques requerides en cada cas. Els alumnes aniran descobrint, mitjançant l'experimentació i l'ús, les possibilitats expressives de cada un d'aquests llenguatges, en funció del moment concret del seu procés maduratiu i d'aprenentatge.

4. Participar per iniciativa pròpia en activitats relacionades amb textos escrits, i mostrar interès i curiositat per comprendre'n la funcionalitat i algunes de les seves característiques

L'etapa d'educació infantil és l'entorn privilegiat per realitzar un acostament progressiu al llenguatge escrit com a forma de comunicació, coneixement i gaudi. Mitjançant l'acostament als textos escrits i la seva exploració a partir d'anticipacions i inferències, així com a través de l'observació de models lectors i escriptors de qualitat, s'anirà despertant en els alumnes la curiositat per descobrir-ne les funcionalitats com a eina de representació oral i els seus sons. En la mesura en què s'avança en la comprensió d'algunes de les característiques i convencions del llenguatge escrit, s'incrementa la necessitat de descobrir la informació que conté, amb una actitud lúdica i de gaudi.

Sempre des del respecte a l'evolució dels diferents ritmes de desenvolupament personal i del coneixement del procés a través del qual els alumnes s'apropien del sistema d'escriptura i les hipòtesis que utilitzen, es promourà una aproximació al llenguatge escrit com a activitat inserida en el quefer quotidià de l'aula, com a inici d'un procés que haurà de consolidar-se en l'educació primària. Les biblioteques jugaran un paper rellevant com a espais on es posin en joc les idees infantils sobre el perquè i el per a què del llenguatge escrit, així com lloc d'acostament al gaudi dels primers contactes amb la literatura infantil. De la mateixa manera, la presència de suports i útils d'escriptura variats, en llocs accessibles, seran una invitació a produir missatges per plaer i a sentir l'emoció d'expressar els seus pensaments, vivències o sentiments de manera espontània.

5. Valorar la diversitat lingüística present en el seu entorn, així com altres manifestacions culturals, per enriquir les seves estratègies comunicatives i el seu bagatge cultural

La riquesa plurilingüe de l'aula —i, en el seu cas, l'aprenentatge de llengües estrangeres a partir del segon cicle— es converteix en un element de particular importància, ja que afavoreix l'exposició a llengües diferents de la familiar de cada alumne, així com una aproximació a aquestes a través d'interaccions i activitats lúdiques. A partir d'això, sorgeix la necessitat d'educar en el respecte i la valoració del bagatge lingüístic i sociocultural propi i aliè, i entendre la pluralitat lingüística i dialectal com un element enriquidor que proporciona les claus per a una major i millor comprensió del món. També les manifestacions i representacions socials i culturals constitueixen un marc privilegiat per a la comunicació. La pluralitat dels seus llenguatges convida a promoure el reconeixement de les semblances i diferències entre els seus codis i a desenvolupar la sensibilitat cap a diferents referents culturals, al temps que es presta una especial atenció a la literatura infantil.

De tot això s'espera que sorgeixi un diàleg ple de matisos entre les diferents llengües i manifestacions culturals, que generarà un ampli ventall de coneixements implícits. En aquest procés, les paraules actuaran com a nexes d'unió des del qual enriquir el bagatge cultural i desenvolupar la sensibilitat i la

creativitat, oferint als infants, simultàniament, la clau d'accés a una ciutadania crítica, solidària, igualitària i compromesa amb la societat.

PRIMER CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

- 1.1. Participar amb interès en interaccions quotidianes, utilitzant els diferents sistemes comunicatius.
- 1.2. Participar de manera espontània en situacions comunicatives, adequant la postura, els gestos i els moviments a les seves intencions.
- 1.3. Manifestar necessitats, sentiments i vivències utilitzant estratègies comunicatives i aprofitant les possibilitats que ofereixen els diferents llenguatges amb curiositat i gaudi.
- 1.4. Prendre la iniciativa en la interacció social i gaudir de les situacions comunicatives amb una actitud respectuosa.
- 1.5. Participar en situacions d'ús de diferents llengües, presents en l'entorn immediat, i manifestar interès i curiositat cap a la diversitat de perfils lingüístics.

Competència específica 2

- 2.1. Interpretar els estímuls i missatges de l'entorn i respondre-hi de manera adequada.
- 2.2. Expressar sensacions, sentiments i emocions a partir de diferents representacions i manifestacions artístiques i culturals.

Competència específica 3

- 3.1. Utilitzar el llenguatge oral per expressar i compartir necessitats, sentiments, desitjos, emocions i vivències; com a regulador d'accions, tot interactuant en diferents situacions i contextos.
- 3.2. Explorar les possibilitats expressives dels diferents llenguatges, utilitzant els mitjans materials propis d'aquests.
- 3.3. Produir missatges ampliant i enriquint el seu repertori comunicatiu amb seguretat i confiança.

Competència específica 4

4.1. Participar activament en activitats lúdiques d'aproximació al llenguatge escrit, tot mostrant una actitud activa.

4.2. Recórrer a escriptures indeterminades, espontànies i no convencionals i incorporar-les a les produccions amb intenció comunicativa.

Competència específica 5

5.1. Relacionar-se amb naturalitat en la realitat lingüística i cultural de l'aula.

5.2. Manifestar interès i gaudi cap a activitats individuals o col·lectives relacionades amb literatura infantil, obres musicals, audiovisuals, danses o dramatitzacions, i avançar cap a una actitud participativa.

Sabers bàsics

A. Intenció i elements de la interacció comunicativa

- El desig de comunicar-se. L'emoció i la proximitat com a base de l'intercanvi comunicatiu.
- L'expressió facial i corporal: gestos d'intenció, necessitat, estat d'ànim i sensacions que els acompanyen.
- El contacte i intercanvi visual.
- Les primeres interaccions tonicoemocionals i posturals. Expressions facials i gestuals. El diàleg corporal.
- Cançons de bressol i jocs de falda.
- Actituds comunicatives significatives: atenció conjunta, mirada referencial i comprensió de les expressions emocionals de l'adult i reacció davant aquestes.
- Els objectes d'ús compartit com a mediadors en els primers contextos d'interacció.
- Estratègies que faciliten els intercanvis en situacions comunicatives que potencien el respecte i la igualtat: contacte visual amb l'interlocutor, escolta atenta, torn de paraula i alternança.

B. Les llengües i els seus parlants

- Repertori lingüístic individual.
- Realitat lingüística de l'aula i l'entorn. Paraules o expressions que responen a les seves necessitats o interessos.

C. Comunicació verbal oral. Expressió, comprensió i diàleg

- El llenguatge oral en situacions quotidianes: primeres converses amb sons, vocalitzacions i jocs d'interacció.

- Expressió de necessitats, vivències i emocions.
- Llenguatge oral com a regulador de la pròpia conducta.
- Repertori lingüístic: situacions comunicatives, converses col·lectives, lèxic i discurs.
- L'expressió sonora i l'articulació de les paraules. Jocs d'imitació, lingüístics i de percepció auditiva.
- Comprensió del món i de missatges a través de l'escolta activa.
- Vocabulari. Denominació de la realitat.

D. Aproximació al llenguatge escrit

- Observació i manipulació de formes escrites i altres símbols presents en l'entorn.
- Acostament als usos del llenguatge escrit.
- Lectura a través de models lectors de referència.

E. Aproximació a l'educació literària

- Textos literaris infantils orals i escrits amb contingut adequat al desenvolupament de l'infant que, preferentment, desenvolupin valors sobre cultura de pau, drets de l'infant, igualtat de gènere i diversitat funcional i cultural.
- Situacions de lectura. Vincles afectius i lúdics a través de models lectors de referència.

F. Llenguatge i expressió musical

- Reconeixement, evocació i reproducció de cançons i altres manifestacions musicals. Sentiments i emocions que transmeten.
- Possibilitats sonores i expressives de la veu, del cos, dels objectes i dels instruments.
- L'escolta com a descobriment i gaudi de l'entorn.
- Sons, entonació i ritme.

G. Llenguatge i expressió plàstica i visual

- Materials, colors, textures, tècniques i procediments plàstics.
- Expressions plàstiques i visuals. Altres expressions artístiques.

H. Llenguatge i expressió corporal

- Expressió lliure a través del gest i del moviment.
- Desplaçaments per l'espai.
- Jocs d'imitació a través de titelles, ninots o altres objectes de representació espontània.

SEGON CICLE

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

- 1.1. Participar de manera activa, espontània i respectuosa amb les diferències individuals en situacions comunicatives de complexitat progressiva, en funció del seu desenvolupament individual.
- 1.2. Ajustar el seu repertori comunicatiu a les propostes, als interlocutors i al context, tot indagant en les possibilitats expressives dels diferents llenguatges.
- 1.3. Participar en situacions d'ús de diferents llengües, i mostrar interès, curiositat i respecte per la diversitat de perfils lingüístics.
- 1.4. Interactuar amb diferents recursos digitals tot familiaritzant-se amb diferents mitjans i eines digitals.

Competència específica 2

- 2.1. Interpretar de manera eficaç els missatges i intencions comunicatives dels altres.
- 2.2. Interpretar els missatges transmesos mitjançant representacions o manifestacions artístiques, o en format digital, i reconèixer la intencionalitat de l'emissor i mostrar una actitud curiosa i responsable.

Competència específica 3

- 3.1. Fer un ús funcional del llenguatge oral i augmentar el seu repertori lingüístic i construir progressivament un discurs més eficaç, organitzat i coherent en contextos formals i informals.
- 3.2. Utilitzar el llenguatge oral com a instrument regulador de l'acció en les interaccions amb els altres amb seguretat i confiança.
- 3.3. Evocar i expressar espontàniament idees a través del relat oral.
- 3.4. Elaborar creacions plàstiques explorant i utilitzant diferents materials i tècniques, i participant activament en el treball en grup quan sigui necessari.
- 3.5. Interpretar propostes dramàtiques i musicals utilitzant i explorant diferents instruments, recursos o tècniques.

3.6. Ajustar harmònicament el seu moviment al dels altres i a l'espai com a forma d'expressió corporal lliure, i manifestar interès i iniciativa.

3.7. Expressar-se de manera creativa tot fent servir diverses eines o aplicacions digitals intuïtives i visuals.

Competència específica 4

4.1. Mostrar interès per comunicar-se a través de codis escrits, convencionals o no, i valorar-ne la funció comunicativa.

4.2. Identificar de manera acompanyada alguna de les característiques textuais i paratextuals mitjançant la indagació en textos d'ús social lliures de prejudicis i estereotips sexistes.

4.3. Recórrer a la biblioteca com a font d'informació i gaudi, respectant-ne les normes d'ús.

Competència específica 5

5.1. Relacionar-se de forma respectuosa amb la realitat lingüística i cultural de l'entorn, i manifestar interès per la llengua pròpia de les Illes Balears i per altres llengües, ètnies i cultures.

5.2. Participar en interaccions comunicatives en llengua estrangera relacionades amb rutines i situacions quotidianes.

5.3. Participar en activitats d'aproximació a la literatura infantil, tant de caràcter individual com en contextos dialògics i participatius, i descobrir, explorar i apreciar la bellesa del llenguatge literari.

5.4. Expressar emocions, idees i pensaments a través de manifestacions artístiques i culturals, i gaudir del procés creatiu.

5.5. Expressar gustos, preferències i opinions sobre diferents manifestacions artístiques, explicant les emocions que produeix el seu gaudi.

Sabers bàsics

A. Intenció i interacció comunicatives

- Repertori comunicatiu i elements de comunicació no verbal.
- Comunicació interpersonal: empatia i assertivitat.
- Convencions socials de l'intercanvi lingüístic en situacions comunicatives que potencii el respecte i la igualtat: atenció, escolta activa, torns de diàleg i alternança.

B. Les llengües i els seus parlants

- Repertori lingüístic individual.
- La realitat lingüística de l'entorn. Fórmules o expressions que responen a les seves necessitats o interessos.
- Aproximació a la llengua estrangera. Elements per una comunicació funcional bàsica.

C. Comunicació verbal oral: expressió, comprensió i diàleg

- El llenguatge oral en situacions quotidianes: converses, jocs d'interacció social i expressió de vivències.
- Textos orals formals i informals.
- Intenció comunicativa dels missatges.
- Verbalització de la seqüència d'accions en una acció planificada.
- Discriminació auditiva i consciència fonològica.

D. Aproximació al llenguatge escrit

- Els usos socials de la lectura i l'escriptura. Funcionalitat i rellevància en situacions comunicatives.
- Textos escrits en diferents suports.
- Intenció comunicativa i acostament a les principals característiques textuais i paratextuals. Primeres hipòtesis per a la interpretació i comprensió.
- Les propietats del sistema d'escriptura: hipòtesis quantitatives i qualitatives.
- Aproximació al codi escrit, des de les escriptures indeterminades.
- Altres codis de representació gràfica: imatges, símbols, nombres...
- Iniciació a estratègies de cerca d'informació, reelaboració i comunicació.
- Situacions de lectura individual o a través de models lectors de referència.

E. Aproximació a l'educació literària

- Textos literaris infantils orals i escrits amb contingut lliure de prejudicis, que responguin als reptes del segle XXI i desenvolupin valors sobre cultura de pau, drets de l'infant, igualtat de gènere i diversitat cultural.
- Vincles afectius i lúdics amb els textos literaris.
- Converses i diàlegs entorn de textos literaris lliures de prejudicis i estereotips sexistes.

F. Llenguatge i expressió musical

- Possibilitats sonores, expressives i creatives de la veu, el cos, els objectes quotidians del seu entorn i els instruments.
- Propostes musicals en diferents formats.
- El so, el silenci i les seves qualitats. El codi musical.

- Intenció expressiva en les produccions musicals.
- L'escolta musical com a gaudi.

G. Llenguatge i expressió plàstica i visual

- Materials específics i inespecífics, elements, tècniques i procediments plàstics.
- Intenció expressiva de produccions plàstiques i pictòriques.
- Manifestacions plàstiques variades. Altres manifestacions artístiques.

H. Llenguatge i expressió corporal

- Possibilitats expressives i comunicatives del propi cos en activitats individuals i grupals lliures de prejudicis i estereotips sexistes.
- Jocs d'expressió corporal i dramàtica.

I. Alfabetització digital

- Aplicacions i eines digitals amb diferents finalitats: creació, comunicació, aprenentatge i gaudi.
- Ús saludable i responsable de les tecnologies digitals.
- Lectura i interpretació crítica d'imatges i informació rebuda a través de mitjans digitals.
- Funció educativa dels dispositius i elements tecnològics de l'entorn.

ANNEX 3

Situacions d'aprenentatge

Les situacions d'aprenentatge són instruments de disseny curricular que, a partir de la concreció curricular del centre, integren tots els elements que formen part del procés d'ensenyament i aprenentatge competencial en el marc del tractament globalitzat de les àrees del currículum.

El plantejament de les situacions d'aprenentatge respon al requeriment a les administracions educatives que apareix en el punt 3 de l'article 121 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOE), d'afavorir el desenvolupament del currículum mitjançant l'elaboració de models oberts de programació docent que puguin atendre les distintes necessitats dels alumnes. Les situacions d'aprenentatge es despleguen i implementen en forma de programacions d'aula.

L'adquisició efectiva de les competències clau descrites en l'annex 1 del present Decret es veurà afavorida pel desenvolupament d'una metodologia que reconegui els infants com a agents del seu propi aprenentatge. Amb aquesta finalitat, es proposa dissenyar situacions d'aprenentatge associades a les competències clau que s'han concretat per a l'etapa d'educació infantil i les competències específiques de cada cicle i àrea.

Per tal de promoure el desenvolupament de les competències clau dins del currículum de l'etapa, les situacions d'aprenentatge han de ser significatives, obertes i complexes. Han de presentar reptes que es puguin adaptar a les capacitats individuals i al nivell maduratiu dels alumnes i proporcionar les condicions que els puguin encoratjar a valorar críticament, de manera progressiva, el procés d'aprenentatge propi i facilitar, així, una avaluació formativa.

Una situació d'aprenentatge és significativa quan els alumnes poden establir les connexions entre l'aprenentatge adquirit i les aplicacions immediates i potencials que té. És oberta si els facilita l'exploració de diverses possibilitats de coneixement i no només una, incorpora una varietat de tasques, encoratja l'ús de diferents llenguatges i té com a resultat diferents tipus de respostes i produccions. Finalment, és complexa si requereix l'ús de diversos coneixements i sabers del currículum, de manera que permet que els alumnes interrelacionin els diversos elements que en formen part.

En el marc de l'educació infantil, aquestes situacions d'aprenentatge s'han d'entendre com a contextos, ambients i activitats que impliquen el desplegament d'accions que han de ser estimulants, integradores, ben contextualitzades i respectuoses amb el procés de desenvolupament integral de l'alumne en totes les seves dimensions. També han de tenir en compte les potencialitats, interessos, necessitats i diferents maneres de comprendre la realitat de l'alumne.

Les situacions d'aprenentatge parteixen d'una proposta a partir de la qual l'equip educatiu ha d'acompanyar l'infant en el seu procés de desenvolupament i dissenyar els escenaris que facilitin i potenciïn l'aprenentatge, així com adoptar i ajustar els recursos necessaris en resposta a les seves necessitats i interessos. Aquests escenaris han d'afavorir que els alumnes vagin assumint autonomia i responsabilitats individuals i col·lectives.

Les situacions d'aprenentatge desenvolupen les competències específiques de l'àrea, a les quals són aplicables els criteris d'avaluació. Aquestes situacions haurien de permetre a l'equip educatiu i, progressivament, als alumnes relacionar els aprenentatges adquirits amb l'assoliment dels objectius generals de l'etapa.

Les situacions d'aprenentatge han de partir del plantejament clar i precís dels propòsits que s'esperen aconseguir, l'assoliment dels quals suposi la integració d'un conjunt de sabers bàsics. En el cas particular del primer cicle, serà convenient que la pregunta inicial de la situació d'aprenentatge es plantegi des del punt de vista de l'equip educatiu. Aquest equip haurà de facilitar estratègies i proposar tasques i activitats per tal que l'alumne adquireixi les competències específiques perquè hi respongui de manera progressiva.

Aquestes situacions també han d'afavorir la cooperació entre els alumnes i el treball en equip, mitjançant el plantejament de tasques que requereixin habilitats socials i de relació amb els altres.

Atesa la diversitat dels alumnes, és important desenvolupar situacions d'aprenentatge inclusives, que tenguin la flexibilitat suficient per permetre l'adaptació a diferents ritmes d'aprenentatge i que, tot seleccionant les dinàmiques de grup adequades, facilitin la participació de tots els alumnes en les activitats. En aquest sentit, els principis del disseny universal de l'aprenentatge (DUA) són el fonament per a aquest desenvolupament, com estableix el punt 3 de l'article 4 de la LOE. El DUA es basa en el fet de proporcionar als alumnes diversos mitjans d'implicació, representació, acció i expressió en l'activitat.

Així mateix, les situacions d'aprenentatge han d'afavorir la transferència dels aprenentatges adquirits a les diverses situacions de la realitat quotidiana de l'infant en funció del nivell maduratiu. El disseny d'aquestes situacions ha d'afavorir que es desenvolupi progressivament un enfocament crític i reflexiu, que es tractin aspectes relacionats amb l'interès comú, la sostenibilitat, el respecte a la diferència i la convivència, i que els alumnes s'iniciïn en la gestió de les possibles situacions de conflicte mitjançant la cooperació, el diàleg i el consens. A més a més, s'han de tenir en compte les condicions personals, familiars, socials i culturals dels infants, així com el nivell maduratiu i de desenvolupament per detectar aquells elements que puguin generar exclusió i donar-hi resposta i adoptar mesures per a la inclusió. Per això, el marc de referència són els objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030, aprovada per l'Organització de les Nacions Unides.

La Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent les descriu formalment com «una combinació de coneixements, capacitats i actituds adequades al context». En aquest sentit, el context de les situacions d'aprenentatge ha de proposar situacions comunicatives i formatives relacionades amb l'àmbit personal, social i educatiu.

En el context social del centre, els equips docents poden dissenyar situacions d'aprenentatge vinculades a la participació de l'alumne en el seu entorn més proper, tot tenint en compte institucions, associacions i col·lectius. De manera anàloga, es poden dissenyar situacions d'aprenentatge amb la participació de les famílies.

Estructura de les situacions d'aprenentatge

Tenint en compte les consideracions anteriors, l'estructura d'una situació d'aprenentatge que dissenya l'equip docent ha de ser la següent:

1. Identificació. Ha d'incloure l'etapa, el nivell i les àrees de coneixement.
2. Títol, plantejat preferentment en forma de pregunta, de forma que anticipi el repte.
3. Relació de competències específiques i criteris d'avaluació vinculats de l'àrea que es tracten en la situació d'aprenentatge, segons el que s'estableix en l'annex 2 d'aquest Decret. La situació d'aprenentatge ha de fer referència, generalment, a un nombre reduït de criteris d'avaluació del currículum, de forma que permeti, posteriorment, el desplegament d'una programació d'aula en un nombre raonable de sessions. Al llarg del curs escolar, les situacions d'aprenentatge han de permetre atendre els criteris d'avaluació de les competències específiques i incorporar els sabers bàsics que s'han previst i seqüenciat en la concreció curricular del centre per a cada àrea.
4. Relació de coneixements bàsics del currículum mobilitzats per la situació d'aprenentatge (seleccionats dels sabers bàsics de l'àrea d'aquest Decret).
5. Context o contextos (generalment, un màxim de dos si se solapen) en els quals se situa la situació d'aprenentatge.
6. Activitats d'iniciació i dinàmiques de presa de consciència, per part dels alumnes, del propòsit de la situació d'aprenentatge i de coneixement previ del procediment d'avaluació del seu treball.
7. Instruccions i material que han de permetre als alumnes la superació dels reptes que es plantegen. A l'efecte de redactar la situació d'aprenentatge, no es tracta de generar en aquest punt tota la documentació i el material que serà necessari, sinó fer una previsió general. Els detalls concrets de les instruccions i material específic s'han de recollir en les programacions d'aula que es despleguen a partir d'aquesta situació.

8. Resum de la descripció de tasca o tasques que els alumnes han de realitzar dins la situació d'aprenentatge i planificació, així com tipus i característiques del producte o productes de la tasca o tasques.
9. Procediments de retroacció, revisió i supervisió per part dels mestres durant la realització de la tasca o tasques per afavorir l'autoregulació dels alumnes, per tal que aquests puguin ser conscients de com progressa el seu aprenentatge i prendre les decisions més adients per millorar-lo i superar les dificultats que sorgeixin.
10. Procediment i dinàmiques d'avaluació final, qualificació i transferència del coneixement.